دکتورسالح ئیبراهیمی

ئەمەمان: (قورئان)مان بە هەق و بە ڕاستی ناردووە و بە ڕاستیش هاتۆتە خوارێ، و تۆمان نەناردووە مەگەر مزگێنیدەر و ترسێنەر بی ﴿١٠٥﴾ قورئانێکمان بۆ تۆ نارد کە نیشانەکانی جیاجیان تا بەرەبەرە و بە ئارامی بۆ خەڵکی بخوێنییەوە، بەڕاستی ئێمە ئەم قورئانەمان بڕگەبڕگە بە پێودانی ڕۆژ بۆ ناردی ﴿١٠٦﴾ بڵێ: چ بڕوا بێنن یا بڕوا نەهێنن، ئەوانە کە بەر لەمە زانست و زانینیان پێدراوە، کاتێ کە (ئەم نیشانانەیان) بۆ دەخوێندرێتەوە ئەرزینگ و چەناگە دەخەنە سەر زەوی و بە دەمەوە) سوژدە دەبەن ﴿١٠٧﴾ ئەڵێن: پەروەرێنەری ئێمە پاکە، بێگومان بەڵێنەکانیشی ئەنجام دراون و ئەدرێن ﴿١٠٨﴾ ئەوانە بە چەناگە (و بە دەمەوە) ئەکەونە زەوی بە دەمەوروو خۆ تخێڵ دەکەن (سوژدە ئەبەن) و ئەسرین دەرێژن، هەموو دەمێ خۆشکێنی و لە خوا ترسییان زیاتر ئەبێ ﴿١٠٩﴾ بڵێ: خوا یا ڕەحمان بانگ بکەن، هەرکامیان لەو ناوانە بانگ بکەن بۆ ئەو ناوگەلی چاک و پیرۆز هەیە، نوێژەکەت زۆر (بە دەنگی) بەرز یا نزم و نەوی مەخوێنە و ڕێگایەکی مامناوەندی هەڵبژێرە یانی بە ورتەورت لە بن لێوەوە مەیخوێنە ﴿١١٠﴾ بڵێ: سپاس بۆ ئەو خوایەیە کە منداڵی بۆ خۆی دانەناوە برابەش و شەریک و هاوبەشیشی لە موڵک و حوکوومەت بۆ خۆی دانەناوە (یار و پشتیوانێکی) لەبەر بێ دەسەڵاتی و لەبەر کزی لە بەرچاو نەگرتووە، بە ناچاری هانای بۆکەس نەبردووە؛ خوا زۆر بە گەورە و گران بزانە ﴿١١١﴾

سوورەی کەهف: کێف ١١٠ ئایەتە

سوورەی کەهف: کێف لە مەککە هاتۆتە خوارێ و بە (بسم‌الله)وە ١١٠ ئایەتە.

بە ناوی خوای بەخشەر و دڵاوێن.

سپاس تایبەتی خوایەکە کە ئەم کتێبە (ئاسمانییە)ی بۆ بەندەی (هەڵبژاردەی) خۆی ناردووە و نارەوانی و نالێکی و نالەباری تێ نەخستووە و تیا دانەناوە ﴿١﴾ کتێبێکە پایەدار و ڕاست و بەلیغ و پتەو و پارێزەری کتێبەکانی ترە، تا (بەدکاران) لە عەزابی سەختی ئەو بترسێنێ و بە بڕواداران کە کاری چاک دەکەن مزگێنی بدا کە بەڕاستی پاداشێکی چاکیان بۆ هەیە ﴿٢﴾ بۆ هەمیشەیش لەوێ (بەهەشت) دەمێننەوە ﴿٣﴾ (هەروا) ئەوانەی کە وتوویانە خوا منداڵی (بۆ خۆی) داناوە، بیانترسێنێ ﴿٤﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

ئەوان و باووباپیرانیان (هەرگیز) ئەم قسەیان (لە ڕووی ڕاستییەوە نەگوتووە و) نەزانیوە، چ قسەیەکی زل لە دەمیان دەردەچێ، ئەوانە بێجگە لە درۆ نالێن ﴿٥﴾ جا ڕەنگە لەبەر کردەوەی ئەوان خۆت بە غەم و خەفەت لە ناو بەری، ئەگەر بڕوا بەم قسە نەکەن؟ ﴿٦﴾ بەڕاستی ئێمە ئەوەی لەسەر ئەرزە، کردمانە نەخش و نیگار بۆ (خەڵک) و زەوی تا تاقییان بکەینەوە، کامەیان کار چاکترن؟ ﴿٧﴾ (ئەم زەرق و بەرقە پایەدار نییە) ئێمە ئەوی لەسەر ئەرزە دەکەینە خاکێکی وشکاڕۆی قاقڕ و بێ گژوگیا کە هیچی لێ سەوز نەبێ ﴿٨﴾ ئایا وات زانی یارانی کەهف و ڕەقیم (غار و تەتەڵەی نووسراو) لە ناو نیشانەکانی ئێمە شتێکی سەرسووڕهێنەر بوو؟! ﴿٩﴾ (بێنەوە بیر) کاتێ کە ئەم کوڕە گەنجانە (حەوت گەنج) چوونە غارێک، جا وتیان: ئەی پەروەرێنەری ئێمە! ڕەحمەتی خۆتمان بۆ بنێرە و ڕێگای ڕزگار بوونمان بۆ مەیسەر (و شیاوی دەسکەوتن بە ئاسانی) و ئامادە بکە ﴿١٠﴾ جا چەندین ساڵ لەو غارەدا (پەردەی خەومان) بەسەر گوێیاندا کێشا ﴿١١﴾ لە پاشان ئەوانەمان لە خەو هەستاند تا دەرکەوێ کامیان لەو دوو دەستە هەر بە هەژمار باشتر ماوەی خەوی خۆیان ژماردووە (ئەم مانەوەیان لە بیر ماوە (حزبین ئیشارە بە ئیختیلافی ئەو سێ کەسەیە لەبابەت ماوەی خەوەکەیان نەک دوو تاقم بووبن) تەفسیری ئەبوسعود عیمادی کورد ﴿١٢﴾ ئێمە چیرۆکی ئەوان بە هەق بۆ تۆ دەگێڕینەوە، ئەوانە گەنجانێک بوون خورت و جەحێڵ و لاو و بەهێز کە بڕوایان بە پەروەرێنەریان هێنابوو، ئێمەیش ڕێنوێنمان بۆ زیاد کردن ﴿١٣﴾ دڵی ئەوانمان پتەو کرد، لەو دەمەی وا هەستان و تیان: پەروەرێنەری ئێمە، بەدیهێنەرو پەروەرێنەری ئاسمانەکان و زەوییە، بێجگە لەو خودایێتر بانگ ناکەین، ئەگەر (بانگ بکەین) درۆمان وتووە (شطط دوور لە سنوور، زیادەڕەوی ـ تەفسیری ئەبوسعود عیمادی کورد) ﴿١٤﴾ ئەم قەومەی ئێمە خودایانێتر بێجگە لە خوایان گرتووە بە خودا، بۆچ لەسەر (خوایی) ئەوانە بەڵگەیەکی ئاشکرا ناهێنن؟ چ کەسێ لەو مرۆڤە ستەمکارترە کە بە دەم خواوە درۆ دەکا ﴿١٥﴾

دكتورسا لح ئيبراهيمى

کاتێ لەوانە و لەوەی وا بێجگە لە خوا ئەیپەرستن دووریتان کـرد، پەنـا بە غـار (ئەشـکەوت) بەرن کە پەروەرێنەرتان (سێبەری) ڕەحمەتی خۆی لە سەرتان ڕائەگرێ و ڕێگـای ئاسـوودەیی و رزگار بوونتان بۆ دەکاتەوە و هـۆیەکی وایشـتان بـۆ دەرەخسـێنێ تـا بە ئارەزووتـان بگەیێنـێ ﴿١٦﴾ خۆر ئەبینی کە لە کاتی ڕۆژهەڵاتا بە لای ڕاستی ئەشکەوت و غاری ئەواندا کلا دەبـوو و لە کاتی ڕۆژئاوابوونیشدا بە لای چەپدا (کلا ئەبوو)، ئەوان لە تەختی گـۆڕایی و جێگـایەکی هەراوی ئەشـکەوتەکەدا بـۆ خەوتـن ڕاکشـابوون و ڕازابـوون، ئەمە لە نیشـانەکانی خـوایە، هەرکەس خوا ڕێی نیشـان بـدا، جا ڕێنـوێنی بـووە، هەرکەسـیش گـومڕای بکـا، جا هەرگیـز پشتیوان و ڕێنوێنی بۆ پەیا ناکەی ﴿١٧﴾ (ئەگەر سەرنجتان بدایێن) واتـان دەزانـی بەخەبەرن، کەچی لە خەودا بوون و ئێمە بە لای ڕاست و چەپ ئەم شـانە و شـانمان دەکـردن و سـەگەکەیان هەردوو زەندی بە لای ڕێسمەی درگای غارەکەدا درێژ و لێی وەرکەوتبوو، ئەگەر ئاگاداریـت بە سـەریاندا پەیـا دەکـرد، بە قاچانـدن پشـتت لەوان دەکـرد و بەپەلە ڕاتـدەکرد و هەڵـدەهاتی و سەرتاپێ ترس دایدەگرتی ﴿١٨﴾ ئا بەمجۆرە ئەوانمان لە (خەو) هەستان تـا پرسـیار لە یەکتـر بکەن، یەکێ لەوان وتی: چەندە نوستووین؟ ئەوانیتر وتیان: ڕۆژێ یـا بەشـێ لە یەک ڕۆژ (چون نەیانتوانی ماوەی نوستنیان بزانن) وتیان: پەروەرێنەرتان لە ماوەی خەوتنتان ئاگادارترە، جا ئێستا یەکێکتان بە دراوێ کە هەتانە بنێرنە شار تا بنوارێ کە کێ (لە ئەهلـی شـار) خـۆراکی پاکترە، جا هەندێ خواردەمەنیتان لەوە بۆ بێنـێ، بەڵام ئەبـێ زۆر سـەرنج بـدا و هـیچ کەس لە ئێوە ئاگادار نەکا کە لە چ شـوێنێکن ﴿١٩﴾ بەڕاسـتی ئەگەر ئەوانە بەسـەر ئێـوەدا ئاگـاداری پەیا بکەن، سەنگسارتـــان دەکەن یا دەتانگێڕنەوە سەر ئایینی خۆیان و ئیتر هەرگیـز ڕزگـار نابن ﴿٢٠﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سا لح ئیبراهیمی

ئا بەمجۆرە خەڵکمان بەسەر ئەواندا ئاگادار کرد تا بزانن بەڕاستی بەڵێن(ی ڕۆژی بەرێ)ی خوا هەقە و ڕۆژی پەسلاّن: قیامەت شکی تیا نییە، لەو کاتەدا لە نێو خۆیاندا کێشەکێشیان بوو، جا وتیان: چاوەخانوو یا گومەزێکیان لەسەر ساز بکەن، پەروەرێنەریان بەوان زاناترە، کەسانێ کە لە ڕازیان ئاگادار بوون، وتیان پەرستگەیەک لە زارکی درگای ئەشکەوتەکە دروست دەکەین ﴿٢١﴾ لە پاشان (دەستەیێ) دەڵێن: ئەوانە سێ‌کەسن کە چوارەمیان سەگەکەیانە، دەستەیێ (تر) دەڵێن: پێنج کەسن کە شەشەمیان سەگەکەیانە، ئەمانە قسەی بێ‌بەڵگەن، چێو لە تاریکی و نادیار و غەیب ئەکوتن، دەستەیێ ئێژن: حەوت کەسن و هەشتەمینیان بەشدار: سەگەکەیانە، بلێ: پەروەرێنەری من لە ژمارەی ئەوانە ئاگادارترە چ قاس و چ ئەندازەن، بێجگە لە تاقمێ کەم بۆی نەچوون و ژمارەی ئەوانە نازانن، جا تۆ دەمەقاڵەی ئەوانە (ببیسە) فرە لەسەر باسەکە مەڕۆ؛ و لەبابەت ئەوانەوە لە هیچ‌کەس مەپرسە ﴿٢٢﴾ لەبارەی هیچ شتێکەوە مەڵێ سۆزی ئەنجامی ئەدەم ﴿٢٣﴾ مەگەر خوا بیەوێ، هەرکاتێ لە بیرت چۆوە یادی پەروەرێنەرت بکە و بلێ: هیوادارم کە پەروەرێنەرم بۆ ڕێیەک ڕووناکتر لەمە ڕێنوێنیم بکا ﴿٢٤﴾ ئەوانە لە غاری خۆیاندا سێسەت ساڵ مانەوە و نۆ ساڵی تریان پێ‌زیاد کرد ﴿٢٥﴾ بلێ: خوا بە ماوەی مانەویان ئاگادارترە، بەرپێوار و غەیبی ئاسمانەکان و زەوی تایبەتی ئەوە، پەکوو! چەند بینا و چەند ژنەوایە و بێجگە لەو (لە خوا) هیچ یار و پشتیوانێکیان بۆ نییە، (خوا) هیچ کەس ناکا بە شەریک لە فەرمانی خۆیدا ﴿٢٦﴾ ئەوەی لە کتێبی پەروەرێنەرت بۆت ڕەوانە کراوە بیخوێنەوە، هیچ کەس نییە بتوانێ قسەکانی ئەو (خودا) بگۆڕێ؛ پەنا و پەناگایەک بێجگە لەو گیر ناهێنی ﴿٢٧﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

خۆڕاگر بە لەگەڵ کەسانێکدا بە کە پەروەرێنەری خۆیان بەیانان و ئێواران بانگ دەکەن، ڕەزای ئەویان دەوێ و دوو چاوی خۆت لەسەریان هەڵمەگرە، لە حاڵێکدا جوانی ژیانی پڕزەرق و بەرقی دونیات بوێ، فەرمانی کەسێ مەبە بەرێوە کە دڵی ئەومان لە خۆمان غافڵ کردووە، چونکە ئەو لە هەوای ئارەزووی خۆی پەیرەوی کردووە و کاری ئەو خراپ و زیادەڕەوییە ﴿٢٨﴾ بڵێ: هەق (هەر ئەوەیە کە) لە پەروەرێنەرتانەوە هاتووە، جا هەرکەس دەیەوێ با بڕوا بێنێ و هەرکەسیش دەیەوێ با کافر بێ، بەڕاستی ئێمە بە ستەمکاران کڵێکمان نێل داوە و ئاگرێکمان ئامادە کردووە کە گرەکەی لە هەر لایەکەوە هەروەکوو کۆن: چادر و زۆم و ڕەشماڵ دەوری ئەوانی داوە و ئەگەر داوای یارمەتی بکەن، بە ئاوێک یارمەتی ئەدرێن وەکوو مسی تواوە و قورقوشمی سووربۆوە وایە کە دەموچاویان دەبرژێنێ، چ خواردنەوەیەکی کرێت و خراپە و چ نشینگەیێ خراپە کە هاوالێ دێو و خوانەناسانن؟! ﴿٢٩﴾ بەڕاستی کەسانێ کە بڕوایان هێناوە و کاری چاکیان کردووە، ئێمە پاداشی کارچاکان زایە ناکەین ﴿٣٠﴾ ئەوانە کەسانێکن کە بەهەشتی هەمیشەیی تایبەتی ئەوانە؛ باغگەلێ کە چۆمەئاو بە ژێر دارەکان و کۆشکەکانیدا تێدەپەڕێ، لەوێدا بە دەسبەندی زێڕ دەڕازێندرێنەوە و جلکی (بەنرخ) بە ڕەنگی سەوز لە حەریری نازک و ئەستوور لە بەر دەکەن، لە حاڵێکدا پاڵیان داوە بە تەختگەلێکەوە، چ پاداشێ چاک و نشینگەیەکی چاکە ﴿٣١﴾ بۆ ئەوانە مەسەل و چیرۆکی ئەو دوو پیاوە بگێڕەوە کە بۆ یەکێ لەو دووانە، دوو باغی پڕ لە هەموو ترێیەکم پێدابوو و دەور تا دەوری ئەو دوو باغەمان پڕ و تەژی کردبوو لە دارەخورما (و بە دارەخورما دەورم تەنیبوون) و لە نێو ئەو باغەشدا بێستانێکی پڕ بەرەکەتم بۆ ساز دابوو ﴿٣٢﴾ هەر دوو باغەکە بەریان گرتبوو (و میوەیەکی زۆریان پێوە بوو)، کەموکووڕییان تێدا نەبوو (تەواو بەر بوون) و لە نێوان ئەو دوو باغەدا کانیاوێکمان هەڵقولاند (تا باغەکانی پێ ئاو بدرێ) ﴿٣٣﴾ خاوەنی ئەو دوو باغە دارایی و بەر و میوەیەکی زۆری هەبوو، جا لە حاڵێکدا کە قسەی لەگەڵ هەواڵەکەی دەکرد، پێی وت: من ماڵ و سامان و پوول و دراو و خزمەتکار و دەس و پێوەند و کوڕ و کاژم لە تۆ زیاترە! ﴿٣٤﴾

دکتور سالح ئیبراهیمی

لە حاڵێکدا سەبارەت بە خۆی ستەمکار بوو، چووە ناو باغەکەی، وتی: باوەڕ ناکەم ئەم باغە هیچ کاتێک لەناو بچێ ﴿٣٥﴾ باوەڕ ناکەم ڕۆژی پەسڵان دابێ و بگەڕێندرێمەوە لای پەروەرێنەرم (و قیامەتیش هەبێ، ئایا) بەڕاستی جێگەیەکی چاکترم لەمە بۆ دەبێ! ﴿٣٦﴾ لە حاڵێکدا دۆستە (خاوەن بڕوا) کەی قسەی لەگەڵدا دەکرد، پێی وت: ئایا لە خوایەک کە تۆی لە خاک و لە پاشان لە تنۆکە ئاوێک ئافەریدە کرد و لە پاشان تۆی کردە پیاوێکی تەواو، حاشا دەکەی ﴿٣٧﴾ بەڵام من کەسێکم کە خوا پەروەرێنەرمە و هیچ کەس ناکەمە هاوبەش بۆ پەروەرێنەرم ﴿٣٨﴾ دەبا کاتێ چوویە ناو باغەکەت بتگوتبا: ئەمە نیعمەتێکە خوا داویەتێ، هێز و بەرەکەت تەنیا بە خوایە، بەڵام ئەگەر دەبینی کە من لە ڕوانگای ماڵ و منداڵەوە لە تۆ کەمترم (گرینگ نیە) ﴿٣٩﴾ جا بەڵکوو پەروەرێنەرم چاکتر لە باغەکەی تۆ بە من بدا و بەڵایەکی لە بەرچاوگیراو لە ئاسمانەوە بڕژێنێتە سەر باغەکەت، جا بیکاتە دەشتێکی چۆڵ و قاقڕ و بووره و ویشک و بێ‌گیاوگژ ﴿٤٠﴾ یا ئاوەکەی بە دڵی زەویدا ڕۆچێ، جا هەرگیز نەتوانی گیری بێنی و کەڵکی لێ وەربگری ﴿٤١﴾ (بەڵای خوا هات) هەموو میوەی (باغەکەی) هەڵوەری و لەناو بردرا، جا ئەویش (خاوەن باغەکە) هەی (بە داخەوە) دەسی خۆی دەشکاندەوە و دەسی لێکئەدا کە ئەو هەمووە ماڵ و دراوەی لێی (بە بەلاش) خەرج کردووە، لە حاڵێکدا (داری) باغەکەی هەموو کەوتبوون بەسەر یەکدا (و کرووش ببوون) و دەیوت: خۆزیا کەسم نەدەکردە هاوبەش بۆ خوام ﴿٤٢﴾ بێجگە لە زاتی خوا تاقمێ نەبوو کە بە هاوار و بانگیەوە بێ و یارمەتی بدا، خۆیشی هیچی لە دەس نەدەهات ﴿٤٣﴾ لێرەدا دەرکەوت پشتیوانی کردن تایبەتی خوای هەقە، هەر ئەویشە کە چاکترین خێر و بەرزترین سەرئەنجامی بۆ (فەرمانبەران) هەیە ﴿٤٤﴾ بۆ ئەوان نەزیلەی ژیانی دنیا بگێڕەوە کە هەروەکوو ئاوێکە کە لە ئاسمانەوە بیبارێنین و لە سوێنگەی ئەو (بارانەوە) زەوی ڕووەکی تێکەڵ پێکەڵ و لێکدراو لە گژوگیا و دار و دەوەن پڕ ببێ و سەر لێک بدەن، جا دوای ماوەیەک ویشک ببن و هەڵبوەرێن و با بەملا و ئەولادا پرش‌وبلاویان بکا، خوا بەسەر هەموو شتێکدا خاوەن دەسەڵاتە ﴿٤٥﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

ماڵ و کوڕ و کاڵ، زێڕ و زەنبەر و خشڵ و زینەت و جوانی ژیانی دنیان و ئەو کارەچاکانەش دەمێننەوە (شتی پایەدار و پڕ بایەخ و شیاو) خێری بۆ ئێوە لای پەروەرێنەرت باشتر و پڕ هیواترە ﴿٤٦﴾ (بێنەوە بیر) ڕۆژێ کە کێوەکان دەخەینە بزووتن و ڕۆیشتن و زەوی ئاشکرا (و دیار) تەختی بنیان دەبینی و ئەوان (مرۆڤگەل) کۆ دەکەینەوە و واز لە هیچ یەک لەوانە ناهێنین ﴿٤٧﴾ ئەوان لە یەک ڕیز دەهێنرێنە دیداری خوا، (پێیان دەوترێ:) هەمووتان هاتنە لامان هەر بەو جۆرەی کە لە سەرەتاوە ئێوەم بەدیهێنا، بەڵام ئێوە لاتان وابوو کە ئێمە هەرگیز وادەیەکتان بۆ دانانێین ﴿٤٨﴾ کتێب (نامەی کردەوەی هەموو مرۆڤێک) دابنرێ، جا تاوانباران دەبینی کە بە ترس و لەرزن، لەوەی کە تێیدان و ئەڵێن: وای بۆ ئێمە، ئەمە چ کتێبێکە کە هەموو کردەوەیەکی گەورە و چکۆڵەی ئەژماردووە (و بە ژماردە لە نێو خۆیدا جێی کردۆتەوە) و هەموو (جەزای) کار و کردەوەی خۆیان بە حازری (دەبینن و پەروەرێنەرت لە کەسێ ستەم ناکا ﴿٤٩﴾ (بێنەوە بیر) ڕۆژگارێ کە بە مەلائیکەم وت: بۆ ئادەم سوژدە بەرن، جا ئەوانیش سوژدەیان برد، بێجگە لە ئیبلیس، ئەو لە بنەجنۆکە و لە تیرە و تۆرمەی جنۆکە بوو، لە فەرمانی پەروەرێنەری دەرچوو، جا ئایا (بەم حاڵەش) ئێوە توخمی شەیتان و تۆرەمەی ئەو لە باتی من ئەکەنە دۆست و پشتیوانی خۆتان کەچی دوژمنی ئێوەن؟ چ گۆڕینەوەیەکی خراپە بۆ ستەمکاران ﴿٥٠﴾ لە کاتی بەدیهاتنی ئاسمانەکان و زەویدا حازرم نەکردن و هەروەها لە کاتی بەدیهاتنی خۆیان (حازرم نەکردن)، من لاڕێیان ناکەمە دەستیاری خۆم ﴿٥١﴾ (بێنەوە بیر) ڕۆژێ کە خوا ئەڵێ: دەسا بانگ لەوانە بکەن کە بە خەیاڵ لاتان وابوو هاوبەشی منن، بانگیان دەکەن، کەندالێکی هەراومان خستە نێوانیان هەر وەڵامیشیان نادەنەوە ـ تەفسیری ئەبوسعود عیمادی کورد ﴿٥٢﴾ تاوانباران ئاگر دەبینن و تێدەگەن کە دەکەونە ناوی و ڕێی گەڕانەوە لەوا پەیا ناکەن و دەرەتانێکیان بۆ نییە ﴿٥٣﴾

دکتور سا لح ئیبرا هیمی

بە تەحقیق ئێمە لەم قورئانەدا هەموو جۆرە نەزیلە و وێنەیەکمان بۆ خەڵک هێناوەتەوە، بەڵام مرۆڤ زیاتر لە هەموو شتێک وازی لە قرەقرِ و چەقەچەق و چەنەلێدانە ﴿٥٤﴾ تەنیا شتێ کە بەرایی خەڵکی دەگرت و نەیدەهێشت بروا بێنن و لە پەروەرێنەریان داوای لێخۆشبوون بکەن، لەو سەردەمەی وا ڕێنوێنی ڕووی تێ کردبوون، ئەمە بوو کە تووشی چارەنووسی پێشینان ببن، یا عەزابدانی خوایان بکاتێ ﴿٥٥﴾ ئێمە پێغەمبەران نانێرین مەگەر مزگێنیدەر و ترسێنەر (بن)، ئەوانە (خوانەناسەکان) بە ناحەق چەقە دەکەن تا (بە گومانی خۆیان) بەوە هەق نیشانەکانم لە ناوبەرن، و ئەوان نیشانەکانی ئێمە و ئەو کتێبەی کەوا ترسی وەبەر ناون هەر بە گاڵتە و گەپی دەزانن ﴿٥٦﴾ چ کەسێ لەوە ستەمکارترە کە بە نیشانەکانی پەروەرێنەری ئامۆژگاری بکرێ، جا ڕووی لێ وەرگێڕێ و گوناحێ کە بە دەسی خۆی ئەنجامی داوە لە بیر بباتەوە، ئێمە پەردەمان بەسەر دڵیاندا کێشاوە تا تێنەگەن و گوێشمان گران کردوون (تا هەق نەبیسن)، ئەگەر بۆ لای ڕێی ڕاست بانگیان بکەی، ئیتر هەرگیز ڕێنوێنی نابن ﴿٥٧﴾ پەروەرێنەرت لێبور و خاوەن ڕەحمەتە، ئەگەر ئەوانەی لەبەر ئەو کارە خراپەی کردوویانە بۆ لێپرسینەوە بیگرتبان دەبوو هەر گزو گومەت لەپڕا و لەناکاو سزای دابان، بەڵام بۆ ئەوان دەم و ساتێک هەیە کە (بە گەیشتنی) پەنا و ڕێگای هەڵاتنێکیان بۆ نامێنێ ﴿٥٨﴾ ئەمانە ئەو شارو دێیانەن کە لە ناومان بردوون، ئەو دەمەی کە ستەمیان کرد، بۆ تیا بردنیشیان بەڵێن بۆ کاتی دیاری کردن و قەیران و دەم و ساتێکمان بۆ دانابوون ﴿٥٩﴾ (بێنەوە بیر) کاتێ مووسا (ی کوڕی عیمران) بە (یووشەع – ی کوڕی نوون) دۆستە جوامێرەکەی خۆی وت (لەم سەفەرە) ناگەڕێمەوە تا دەگەمە جەمسەر و جێی تێکەڵاو بوونی دوو دەریا یا لەویش بەولاوترەیش بچێ ﴿٦٠﴾ وەختێ کە گەیشتە جەمسەری دەم تێکەڵبوونی ئەو ئاوە، ماسی خۆیان لە بیر چوو، جا ماسی (ش بە هەڵبڵۆقان و هەڵتەکوداتەک بەرەو خوار) بۆ نێو دەریا خزی و ڕێی خۆی گرتە بەر ﴿٦١﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سا لح ئیبر اهیمی

جا کاتێ (لە جەمسەر و دەم تێکەڵ بوونی دوو ئاوەکە) تێپەڕ بوون، (مووسا) بە دۆستە جوامێرە (هاوسەفەرە)کەی خۆی (یا بە بەردەستەکەی خۆی) وت: خۆراکەکەمان بێنە، بە هەقیقەت لەم سەفەرەی خۆماندا ڕەنجی زۆرمان دیوە، کاتی ناشتامانە؛ وەرێنە؛ یانی بەرقلیانەکەمان لە کوێیە بیهێنە ﴿٦٢﴾ ئەو (هاوڕێکەی مووسا) وتی: لە بیرتە کاتێ کە چووینە پەنای ئەو گابەردە (و هەندێ پشوومان دا)، لەوێ ماسییەکەم لە بیر چوو، ئەوە شەیتان بوو ئەوەی لە بیر بردمەوە و ماسییەکە(یش) زۆر سەرنجڕاکێشانە هەڵبەزییەوە و خۆی خزاندە نێو دەریاکەوە! ﴿٦٣﴾ مووسا وتی: ئەمە، ئەوەیە کە دەمانویست (و بە دوای دەگەڕاین)، جا بە شوێ و شوێنەکەی خۆیاندا بە سەرنجدان گەڕانەوە ﴿٦٤﴾ جا (لە نێزیک گابەردەکە) بەندەیێ لە بەندەکانی ئێمەیان دیبەوە کە ڕەحمەتی خۆمان پێدابوو و لە لای خۆمانەوە زانست و زانیاریمان فێر کردبوو ﴿٦٥﴾ مووسا بەو (عەبدە)ی وت: ئایا بە دوات بکەوم تا لەوەی فێرکراوی، فێرم بکەی کە هۆی بە ئامانج گەیشتنە ﴿٦٦﴾ وتی: بەڕاستی تۆ ناتوانی لەگەڵ من تابشت بێنی! ﴿٦٧﴾ چۆن لە ڕاست شتێکدا کە نەمازە و نەخوازە بە ناخی ڕاز و نهێنی ئەوە ئاگادار نیت، خۆ ڕادەگری و تابشت دێنی ﴿٦٨﴾ (موسا) وتی: ئەگەر خوا بیەوێ بە خۆڕاگر و تابشتم دەبینییەوە و لە هیچ کارێکدا نافەرمانی تۆ ناکەم ﴿٦٩﴾ (خدر) وتی: جا ئەگەر بە دوامدا بێی، لەبابەت هیچ شتێکەوە پرسیارم لێمەکە تا خۆم (لە کاتی خۆیدا) لەو بارەیەوە قسەت بۆ دەکەم ﴿٧٠﴾ جا هەردووکیان ڕۆیشتن تا سواری گەمی و کەشتی بوون، (خدر) کەشتییەکەی کون کرد، (موسا) وتی: ئایا کەشتییەکەت کون کرد تا خەڵکەکەی نوقوم بکەی، بەڕاستی کارێ بەدفەڕانەت کرد! ﴿٧١﴾ پێی وت: مەگەر پێم نەوتی قەت ناتوانی لەگەڵ من تابشت بێنی ﴿٧٢﴾ (موسا) وتی: لەبەر ئەوەی لە بیرم چوو لێم مەگرە و سەختم لێمەگرە ﴿٧٣﴾ جا ڕۆیشتن تا تووشی کوڕیژکە و تازەلاوێ بوون، (خدر) ئەوی کوشت، (موسا) وتی: ئایا کەسێکی پاکت کوشت بێ ئەوەی قەتڵێکی کردبێ؟! بەڕاستی کارێکی ناحەز و ناپەسەندت کرد ﴿٧٤﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

(خدر) وتی: پێم نەوتی قەت ناتوانی تابشت لەگەڵ مـن بێنـی؟! ﴿٧٥﴾ (مووسـا) وتـی: ئەگەر دوای ئەمە لەبابەت شتێکەوە پرسیارت لێبکەم، جا ئیتـر هـاورێییم مەکە، هـیچ گلەییشـت لێناکم ﴿٧٦﴾ جا هەردوو ڕۆیشـتن تـا گەیشـتنە گونـدێک (ئەنتـاکیە کە لە سـووریەدایە) لە خەڵکەکەی داوای زەواد و خواردەمەنییان لێکردن بەڵام ڕازی نەبوون ڕایانگرن و نانیان نەدانێ، جا لەوێ دیوارێکیان دی کە (نێزیک بوو) بڕووخێ، (خدر) ڕاستی کردەوە، (موسا) وتی: ئەگەر بتویستبا کرێ و مزەیەکت (بـۆ چاککـردنەوەی ئەو دیـوارە) وەردەگـرت ﴿٧٧﴾ (خـدر) وتـی: ئێستا کاتی جیابوونەوەی مـن و تـۆیە لە یەکتـر، لە دواییـدا لەوەی تابشـتت لەسـەری نەبـوو ئاگادارت دەکەم ﴿٧٨﴾ بەڵام ئەو گەمیە هی هێندێ لە هەژار و بێنەوایـان بـوو کە لە دەریـادا کاریان پێدەکرد، من ویستم عەیبداری بکەم (چونکە) لە پشت سەریان پاشـایەکی سـتەمکار بوو، هەر گەمییەکی (ساغی) داگیر دەکـرد ﴿٧٩﴾ بەڵام کـوڕە بچـووک و تـازەلاوەکە بـاوک و دایکێکی خاوەن بڕوای هەبوو، جا ترسان کە تووشی هەڵە و هەرزەیی و ملبـادانی کوڕەکەیـان بن ﴿٨٠﴾ جا ویستمان کە پەروەرێنەریان لە باتی ئەو، منـداڵی پـاکتر و دڵۆڤانتریـان بـداتێ و بۆیان تێهەڵێنێتەوە و قەرەبوویان بۆ بکاتەوە ﴿٨١﴾ بەڵام دیوارەکە هی دوو تازەلاوی سـێوی و هەتیو لە شارەکەدا بوو لە ژێر ئەودا گەنجێ بۆ ئەوان هەبـوو، باوکیشـیان پیاوچـاک بـوو، جـا پەروەرێنەرت ویستی بگەنە تەمەنی بلووغ و گەنجەکەیان بێننە دەرێ، ئەوە ڕەحمەتـێ بـوو لە پەروەرێنەرتەوە (بۆ ئەوان) من لە خۆمەوە ئەو کارەم نەکرد. ئەمە ڕازی ئەو کارانە بوو کە تـۆ تابشتت لەسەر ئەوان نەهێنا ﴿٨٢﴾ لەبابەت (زولقەرنەین)ەوە لە تۆ دەپرسن، بڵێ: من هەنـدێ لەو بابەتەوە قسەتان بۆ دەکەم ﴿٨٣﴾

دکتور سالح ئیبراهیمی

وامان کرد لەم زەوییەدا دەسی بڕوا و هەموو هۆیەکیشمان بۆ ڕەخساند ﴿٨٤﴾ جا ئەویش لەو سەبەب و هۆیانە پەیڕەوی کرد (و کەڵکی وەرگرت) ﴿٨٥﴾ تا گەیشتە جێی خۆرئاوانشین: تەبەقی ڕۆژ (و لەوێ) هەستی کرد کە ڕۆژ لە چاوە ئاوێک (یا لە دەریا)ی لیخن و ڕەش و قوڕاویدا ڕۆدەچێ و لەوێ لەولایە لەوئالی تووشی هۆزێک بوو، ئێمە وتمان: ئەی زولقەرنەین! ئایا ئەتەوێ جەزرەبەیان بدەی یا شێوەیەکی چاک لە نێویاندا بگریتە پێش؟! ﴿٨٦﴾ وتی: بەڵام کەسێ کە ناحەقی کردووە (و هاوبەشی بۆ خوا داناوە)، لە دوارۆژدا سزای ئەدەین، لە پاشان دەگێڕدرێتەوە لای پەروەرێنەری، جا خوا (لە قیامەتدا) سەخت عەزابی ئەدا ﴿٨٧﴾ بەڵام هەرکەس کە بڕوا بێنێ و کاری چاک بکا، جا (لە قیامەت) پاداشی چاکی بۆ ئەبێ و ئێمەیش (لە دونیا) کاری لە سەر ئاسان دەکەین ﴿٨٨﴾ لە پاشان لەو کەرەستەی کە هەیبوو کەڵکی وەرگرت ﴿٨٩﴾ تا گەیشتە جێی ڕۆژهەڵات، (لەوێدا) دیتی گۆی ڕۆژ بەسەر هۆزێکدا هەڵدێ کە جیا لە ڕۆژ هیچ پۆششێکمان بۆ دانەناون (کە بەر لە نووری تەبەقی ڕۆژ بگرێ) ﴿٩٠﴾ تا بەمجۆرە بوو (کاری زولقەرنەین)، بە هەقیقەت بەوەی هەیبوو و بەوەی دەیکرد ئاگادار بووین ﴿٩١﴾ لە پاشان لەو کەرەستەی کە هەیبوو کەڵکی وەرگرت و ڕێگەی گرتە بەر ﴿٩٢﴾ (هەروەها ڕۆیی) تا گەیشتە نێوان دوو چیا و لە پەنا دوو کێفەکەدا هۆزێکی دی کە لە هیچ زمان و قسەیەک حاڵی نەدەبوون! ﴿٩٣﴾ (ئەو هۆزە) وتیان: ئەی زولقەرنەین! بەڕاستی (یەئجووج و مەئجووج) لەم سەرزەوییە خراپ و بەدفەڕن، جا ئایا ئەکرێ ئێمە خەرجەکەی بدەین، تۆ سەدێک لە نێوان ئێمە و ئەواندا ساز بدەی؟ ﴿٩٤﴾ (زولقەرنەین) وتی: ئەوەی خوا پێی داوم باشترە (لەوەی پێشنیاری دەکەن)، جا بە هێزێک یارمەتیم بدەن تا لە نێوان ئێوە و ئەواندا بەربەند و سەدێکی پتەو ساز بدەم ﴿٩٥﴾ لەتە ئاسنی گەورەم بۆ بێنن (و لەسەر یەکیان کەڵەکە کرد) تا بە تەواوی لاشانی نێوانی هەر دوو چیاو کێوەکەی داگرت و پری کردەوە، وتی: (بە دەوریدا ئاگر هەڵبکەن و) بیدەمێنن و ئاگرەکەی خۆش بکەن (ئەوانیش ئاگریان خۆش کرد تا ئاسنەکان سوور بوونەوە)، وتی: (ئێستا): پاقر و مسی قاڵم بۆ بێنن تا بیرێژم بە سەریدا ﴿٩٦﴾ جا (سەرئەنجام سەدێکی پتەوی سازدا) کە ئەوانە توانایان نەبوو (لەبەر بەرزی) بپەڕنە سەری و (ئەوەندەش قایم بوو) نەیاندەتوانی کونی بکەن ﴿٩٧﴾

Dr. Saleh Ebrahimi

دکتور سالح ئیبراهیمی

وتی: ئەمە لە ڕەحمەتی پەروەرێنەرمەوەیە، بەڵام کاتێ بەڵێنی پەروەرێنەرم بێ، ئەیکوتێ بەسەر یەکدا و ئەیکاتە گۆڕایی و تەختی دەکا، وەعدەی پەروەرێنەرم هەقە ﴿٩٨﴾ لەو ڕۆژەدا (کە دنیا دوایی دێ) ئەوانە وەها تەرک دەکەین کە لەنێو یەکدا شەپۆل ئەدەن و جمەیان دێ و فوو ئەکرێ بە کەڵەشاخ و شەیپووردا، جا هەموویان کۆ دەکەینەوە ﴿٩٩﴾ لەو ڕۆژەدا جەهەندەم بۆ خوانەناسان دەرئەخەین (و نیشانیان دەدەین) ﴿١٠٠﴾ کەسانێ کە چاویان لە پەردەدا بووە و یادی منیان نەکردووە و هێزی بیستنیان نەبووە ﴿١٠١﴾ ئایا خوانەناسان لایان وا بوو ئەتوانن بەندەکانی من لەباتی من بکەنە پشتیوانی خۆیان؟ بەڕاستی ئێمە جەهەندەممان کردۆتە مەنزڵگەی کافران ﴿١٠٢﴾ ئایا لە زیانکارترین (خەڵک) ئاگادارتان بکەم کە کێن؟ ﴿١٠٣﴾ کەسانێکن کە تێکۆشانیان لە دنیادا لەناو چووە، بەو حاڵەشەوە لایان وایە کاری چاک دەکەن ﴿١٠٤﴾ ئەوانە کەسانێکن کە بە نیشانەکان و لیقای خوا کافر بوون، جا هەر لەبەر ئەوە کار و کردەوەیان بێ سەروشوێن و وندا بووە، جا لەبەر ئەوە لە ڕۆژی قیامەتدا تەرازوو و میزانێکیان بۆ دانانێین ﴿١٠٥﴾ ئا بەمجۆرە سزایان جەهەندەمە، لەبەر ئەوەی کافر بوون و نیشانەکانی من و پێغەمبەرانی منیان مەسخەرە دەکرد ﴿١٠٦﴾ بەڕاستی کەسانێ کە بڕوایان هێناوە و کاری چاکیان ئەنجام داوە، باغەکانی فیردەوس جێگەیانە ﴿١٠٨﴾ بڵێ: ئەگەر دەریاکان بۆ (نووسین)ی واژەی پەروەرێنەرم ببنە مەرەکەف، دەریاکان تەواو دەبن و هەڵدەچۆڕێن بەر لەوەی کەلام و واژەکانی پەروەرێنەرم تەواو بن، هەرچەند وێنەی ئەو (دەریایانەش) بێننە کۆمەکیان و فریایان بخەن ﴿١٠٩﴾ بڵێ: منیش مرۆیەکم وەکوو ئێوە (ئەوەندە هەیە کە) لە خوداوە فەرمانم بۆ دێ کە خوای ئێوە هەریەکە، جا هەرکەس هیوای بە دیدار و لیقای پەروەرێنەری هەیە، جا با کار و کردەوەی چاک ئەنجام بدا و لە عیبادەت کردن بۆ پەروەرێنەری خۆی کەسێ نەکاتە هاوبەشی ﴿١١٠﴾

Dr. Saleh Ebrahimi